

Rocznik Slawistyczny, t. LXXIV, 2025

ISSN 0080-3588

DOI: 10.24425/rslaw.2025.156385

Dorota Krystyna Rembiszewska *

Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk
Warszawa

**Polonista, bohemista, bułgarysta, badacz pogranicza
polsko-wschodniosłowiańskiego i germanista.
O profesorze Januszu Siatkowskim (1929–2025)**

Fot. Dorota K. Rembiszewska

* Dorota Krystyna Rembiszewska, Professor, The Institute of Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences, Warszawa, Poland.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0339-0879>.

e-mail: dorota.rembiszewska@wp.pl.

Janusz Siatkowski urodził się 5¹ marca 1929 roku w Warszawie w rodzinie Marii z domu Miąskiewicz i Stanisława Siatkowskiego. Dzieciństwo spędził w stolicy, ale już z wakacji 1939 roku ze wsi pod Mińskiem Mazowieckim nie wrócił do Warszawy.

W czasie wojny w miejscowości Dobrze uczęszczał na tajne komplety, gdzie między innymi zdobył podstawy łaciny i greki. Niemieckiego uczyła go nauczycielka z jednego z poznańskich liceów (Helena Kosikowska – absolwentka germanistyki w Berlinie), którą z Wielkopolski przesiedlono na Mazowsze.

Po zakończeniu wojny, po przyjeździe do Warszawy, J. Siatkowski rozpoczął naukę w gimnazjum Wojciecha Górskiego przy ul. Smolnej 30, słynącego w okresie międzywojennym z postępowego podejścia w nauczaniu. Tę szkołę średnią zdążył ukończyć dwa lata przed likwidacją placówki.

W roku 1948 J. Siatkowski rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim. W ich trakcie, w 1950 roku, otrzymał stypendium naukowe na wyjazd do Pragi. Roczny pobyt w Czechosłowacji dał mu podstawy do zajmowania się zagadnieniami bohemistycznymi. Po latach Profesor wspominał, że była to także dobra szkoła życia. Po pierwsze, został rzucony na głębokie wody, bo w akademiku, gdzie go zakwaterowano, nikt nie mówił po polsku. Współmieszkańcem był na przykład Indonezyjczyk (podróż do Indonezji pozostała niespełnionym marzeniem Profesora). Po drugie, mógł zwiedzić najdalsze zakątki Czechosłowacji, poznać życie na wsi południowych sąsiadów dzięki wyjazdom z chórem akademickim, choć nie dysponował zbyt wielkimi umiejętnościami wokalnymi:

W sobotę byłem na zebraniu śpiewaczego kółka ČSM [Československý svaz mládeže – D.R.]. Zaproponowano mi wyjazd na wieś na niedzielę. Przyjąłem tę propozycję z wielką radością [...] W sobotę pouczyłem się trochę piosenek czechosłowackich. Nie nauczyłem się jednak żadnej śpiewać porządnie. Chór pierwszorzędnie zgrany. Jest około 30-osobowy. Prowadzi go bardzo zdolny student z Wydziału Muzycznego.

Wyjechaliśmy z niedzielę około 10 z minutami [...]. Przesiedliśmy się raz i dotarliśmy około 13 do końcowej stacji kolejowej. Potem pieszo 5 kilometrów i już jesteśmy w Dubłowicach [Dublovice – wieś w kraju środkowoczeskim (Středočeský kraj); w 1950 roku Pražský kraj, okres Sedlčany, D.R.]. Wioska gminna. Liczy około 2000 mieszkańców. Z miejscowego ČSM wyszli po nas przed wioskę. Maszerujemy przez wieś, a tu raptem słychać w głośnikach radiowych: Właśnie teraz oto wkracza do wioski grupa ČSM Uniwersytetu Karola w Pradze, która wystąpi ze swoim programem... Byłem bardzo zdziwiony. Głośników takich było dość dużo w całej wiosce. Nie były zainstalowane na nasz przyjazd. Wiszą tam stale. Rozprowadzono nas po wsi na obiad. Trafiłem na bardzo sympatycznych ludzi [...] Do badania gwaroznawczego wioska się nie nadaje. Ludzie mówią bardziej literacką czeszczyzną niż w Pradze. Po obiedzie poszedłem na występy ČSM praskiego dla dzieci. Potem była przerwa, kolacja i znów

¹ Prof. Siatkowski w rozmowach na temat dat urodzin prostował niewłaściwie zapisaną w dokumentach datę – w rzeczywistości urodził się 8 marca.

dla dorosłych. Program był przygotowany wysmienicie. U nas na wsi nie udało się to. Właściwie trudno powiedzieć, kto występował, a kto był widzem. Śpiewali wszyscy. [...] Potem do godziny 2 w nocy śpiewaliśmy piosenki. Ja też musiałem im coś zaśpiewać solo (Na pewno mnie niedługo wyrzucą z tego śpiewaczego kółka). Powiedziałem im wiersz Broniewskiego *Komuna paryska* po czesku. Nikomu nie chciało się spać (Archiwum domowe Ewy i Janusza Siatkowskich, 18.12.1950).

Po trzecie wreszcie, sprawdził się jako górnik – nie mógł wrócić na przerwę świąteczną do Polski, by uniknąć powołania do wojska, zatrudnił się więc na dwa tygodnie w kopalni. W archiwum domowym zachował się list z Pragi, w którym opisał warunki panujące w kopalni.

Jeżdżę na brygadę do Kladna. Właściwie trochę za Kladno do kopalni „Swoboda”. Pracuję na polu „Západ”. Windą się jedzie kilka minut z szybkością mniej więcej taką, z jaką jeździ Otwocka kolejka elektryczna [tzn. bardzo wolno – D.R.]. [...] Potem maszeruję na przystanek kolejki elektrycznej, która jedzie na zachód. Ja tam nie wiem. Kompas nie mam, a słońce tu nie świeci. Wsiadam na drugim przystanku. Jest to kilka kilometrów od szybu. Potem piechotą na górę; zresztą niedaleko. Jak jechałem pierwszy raz, to zdawało mi się, że winda się urwie, że już się urwała, bo tak długo lecimy. Teraz tylko czuję w uszach zmianę ciśnienia powietrza. No i boję się, że wypadnę z kolejki elektrycznej. Nie ma tu automatycznie zamykających się drzwi. Jest to po prostu belka umieszczona kółkach. Na tej belce jeździ się jak na koniu.

Robię różne „rzeczy”, tj. drewniane podpory z drzewa, żeby się węgiel nie obsunął. Potem ułożyliśmy szyny, no a potem górnik „vrtaci mašinou” rąbał węgiel. Odlupane bryły wrzucałem do wózka. Nauczyłem się obchodzić z tą maszyną. Nie jest to takie trudne, ale zaraz mi ją zabrali, bo robiłem powoli i nie wykonalibyśmy planu. „Na díře” obok odstrzeliwali. Tam brygadnicy nie pracują, bo jest trochę niebezpiecznie. Tam są ustawione pary tylko tam, gdzie stoi wózek, gdzie się nakłada. Dalej jest jaskinia. Z boków i z „sufitu” zrywają węgiel odstrzeliwaniem. Wiercą długie otwory, wkładają proch, zakładają lonty, podpalają i uciekają do nas. [...] Po odstrzeleniu wyciągają węgiel narzędziem w kształcie motyki na długim kiju. Najczęściej „odbiham”. Jest to chyba najłżejsza i najbardziej bezpieczna praca w kopalni. Puszczają się wózki naładowane węglem. Trzeba go stoczyć na „plotnie” wypchnąć na szyny i puścić, a wózek zjedzie po niedużej pochyłości. Na drugiej „plotnie” znów trzeba go okręcić, wepchnąć na szyny i wysłać w dalszą podróż. Trzeba tylko pamiętać, aby tam na dole dobrze była nastawiona „wyhýbka” (weksel), bo inaczej to się wykoiei i trzeba go będzie dźwigać na szyny.

Potem się na wyhybkę przestawia i ciągnie się pusty wózek na górę. Pełne przyczepiają (to już inni) do liny i spuszczaają gdzieś daleko na dół; tam już nie byłem, a wyciągają puste. My (ja z jednym brygadnikiem – Czechem) dostarczamy wózki do „VI lánovky”.

Tak mniej więcej wygląda moja praca. Jestem z niej zadowolony. Nie jest zbyt ciężka, a poznaję życie, poznaję ludzi podziemi, poznaję ich poglądy i dochodzę do wniosku, że wysocy dostojnicy państwowi powinni przynajmniej na tydzień pojechać na brygadę do kopalni.

Mnie to pomogło pod każdym względem. Śpię teraz jak borsuk, zjadam niesłychane ilości bułek z masłem czy kiełbasą i ciągle jestem głodny jak wilk. Jestem zrównoważony duchowo, nie dręczą mnie żadne głupie myśli (Praga, 16.02.1951; Archiwum domowe Ewy i Janusza Siatkowskich).

Po powrocie do Polski kontynuował studia polonistyczne, które ukończył w 1953 roku. Praca magisterska nosiła tytuł *Słownictwo Warmii i Mazur. Budownictwo i obróbka drewna* (Siatkowski, 1958). J. Siatkowski pozostał na macierzystej uczelni, gdzie został najpierw asystentem, a następnie w 1960 roku adiunktem, po otrzymaniu stopnia doktora, na podstawie pracy *Dialekt czeski okolic Kudowy*. Habilitację na podstawie prac z zakresu bohemistyki uzyskał w 1965 roku. W 1979 roku został profesorem nauk humanistycznych.

Jak widać z zestawienia osiągniętych stopni i tytułów, pierwszym obszarem badawczym były Mazury i Warmia. Na badania na ziemie północne Polski, zorganizowane przez Witolda Doroszewskiego, J. Siatkowski wyruszył wraz z grupą językoznawców i studentów pod kierunkiem Jadwigi Chludzińskiej. Brał w nich udział w latach 1950–1952. Eksploratorzy poruszali się na rowerach, diamantach i docierali, do nielicznych już wtedy, autochtonów na Mazurach i Warmii. Profesor we wspomnieniach z badań podkreślał, że posługiwanie się gwarą polską nie szło w parze z poczuciem narodowym (Siatkowski, 2017a, s. 218). Rezultatem wyjazdów w teren było zebranie materiału do pracy magisterskiej. Na Warmię i Mazury J. Siatkowski wyjeżdżał ponownie w roku 1956. Powodem była wątpliwość co do pewnych lokalizacji wyrażona przez recenzenta Z. Stieberta (przy ogólnej bardzo dobrej ocenie tekstu). Młody magister pojechał do wszystkich wsi, z których pochodził materiał do pracy. Dodatkowo przeprowadził badania w 17 punktach (Siatkowski, 2017a, s. 222). Dzięki temu zweryfikował wiele danych i naniósł sporo poprawek do przygotowywanej książki, pierwszej z serii *Studia Warmińsko-Mazurskie* (Siatkowski, 1958).

Znajomość gwar mazurskich i warmińskich pożytkował również po latach. Jako recenzent kilku tomów *Słownika gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur* (SGOWM) proponował wiele istotnych zmian (wynikających ze świetnej znajomości tych gwar), potem wprowadzonych do haseł *Słownika*. Swego rodzaju klamrą, zamykającą ten obszar badań, jak i całą działalność naukową, jest ostatnia (współautorska) publikacja Profesora, zawierająca ponad 500 tekstów dziewiętnastowiecznych ankiet do *Niemieckiego atlasu językowego z dawnych Prus Wschodnich*, obecnych Mazur, Warmii i terenów sąsiednich (Rembiszewska & Siatkowski, 2024).

Po gwarach polskich przyszedł okres zainteresowania się językiem czeskim. Bohemistyka stanowi bodajże najważniejszą część dorobku Profesora. Najpierw zajął się wpływem języka czeskiego na polszczyznę, co zainicjował tekstami: *Czechizmy w języku Jana z Koszyczek* (Siatkowski, 1959a), *Z prac na wpływami czeskimi na polszczyznę XVI wieku* (Siatkowski 1959b). Jednocześnie, zachęcony przez Václava Vážnego, który zasugerował temat pracy doktorskiej, rozpoczął

badania nad dialektem czeskim w okolicach Kudowy. Ta dwutomowa praca (Siatkowski, 1962a, 1962b) stanowi dzisiaj cenne świadectwo gwar czeskich, które obecnie już na tamtym terenie nie są w użyciu, o czym pisał Profesor w późniejszych artykułach: *Obecna sytuacja językowa w okolicy Kudowy* (Siatkowski, 1990) i *Co zostało z dialektu czeskiego w okolicy Kudowy?* (Siatkowski, 2017b).

Doktor Martina Ireinová z Pracowni Dialektologicznej w Brnie przy każdej możliwej okazji przypomina o udziale Profesora w badaniach terenowych gwar czeskich. Poza tym J. Siatkowski wyjeżdżał z grupą dialektologów czeskich na badania mowy miejskiej w Czechach, czego świadectwem jest artykuł *Badania nowych dialektów mieszanych i mowy miejskiej w Czechach* (Siatkowski, 1976), do której wrócił jeszcze przy okazji lektury *Czeskiego atlasu językowego* (Siatkowski 1995a). Warto dodać, że Profesor z dużym zainteresowaniem śledził postępy prac nad *Atlasem* i po ukazaniu się kolejnych tomów pisał szczegółowe recenzje (Siatkowski, 1995b, 1999, 2001, 2003, 2007, 2013b). W 2024 roku na prośbę M. Ireinovej napisał wstęp do kolejnego tomu (Ireinová i in., 2024).

W 2017 roku J. Siatkowski opublikował materiały czeskie do *Niemieckiego atlasu językowego* (Siatkowski, 2017c). 40 kwestionariuszy (z tłumaczeniami 40 zdań z języka niemieckiego) ze ścisłego pogranicza – pod Raciborzem i Głubczycami – zapisanych miejscową gwarą, daje możliwość poznania wielu cech dialektalnych pogranicza czesko-polskiego występujących pod koniec XIX wieku.

Dialekty czeskie to zaledwie tylko część zainteresowań bohemistycznych Profesora. W tym miejscu należy wymienić kilkakrotnie wznawiany *Słownik polsko-czeskiego* (Siatkowski & Basaj, 1991) i *Słownik bohemizmów* (Basaj & Siatkowski, 2006). Opublikował także wybór tekstów staroczeskich (Siatkowska & Siatkowski, 1988).

Najlepszym chyba podsumowaniem dorobku prof. Siatkowskiego w zakresie bohemistyki jest otrzymanie w 1998 roku tytułu *doctora honoris causa* Uniwersytetu Karola w Pradze.

Profesor Siatkowski, choć jak mówił, właściwie przez przypadek stał się bułgarystą, to wniósł niemały wkład do badań nad tym językiem południowosłowiańskim. Pisał m.in. o słowotwórstwie bułgarskim – porównawczym polsko-bułgarskim (Siatkowski, 1984a, 1986, 1987c), o nazwach miejsc (Siatkowski, 1987a, 1987b, 1988a), a także o wpływie języka starobułgarskiego na język polski za pośrednictwem czeskim (Siatkowski, 1984b). Jeden z tekstów poświęcił frazeologizmom tureckim w języku bułgarskim (Siatkowski, 1988b). Poza tym wyeksceperował materiał bułgarski do map OLA, kiedy Bułgarzy wycofali się z prac nad tym *Atlasem*. W 2024 roku Profesor zabrał się do porządkowania dosyć bogatego zbioru ekscerptów dotyczących *nomina loci* w bułgarskim. Po kilku dniach doszedł do wniosku, że nie dysponuje wystarczającą wiedzą na temat współczesnego słowotwórstwa bułgarskiego. Stwierdził, że trzeba mieć dystans do swojej wiedzy oraz umiejętności syntezy na tym etapie życia i zrezygnował z dalszej pracy nad bułgarystycznym problemem.

Profesor Siatkowski poza tym przez kilka lat prowadził zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim z historii języka bułgarskiego. W uznaniu zasług dla języka bułgarskiego został odznaczony Medalem „1300 lat Bułgarii” w 1982 roku oraz Orderem Cyryla i Metodego I klasy (bułgarskie wysokie odznaczenie państwowe) w 1986 roku.

Na jednej z konferencji germanistycznych ktoś nazwał prof. Siatkowskiego klasykiem wpływów – nie ma w tym przesady. Przez wiele lat zajmował się kontaktami słowiańsko-niemieckimi, gdzie w swoich pracach pokazywał nie tylko oddziaływanie języka niemieckiego na języki słowiańskie, ale także kierunek odwrotny. Monografią podsumowującą tę część zainteresowań badawczych są *Studia nad słowiańsko-niemieckimi kontaktami językowymi* (Siatkowski, 2015). W pracy znalazły się artykuły wydane wcześniej, ale przejrane, zaktualizowane i poszerzone o najnowsze opracowania słownikowe i leksykograficzne. W publikacji tej duże znaczenie dla kontaktów słowiańsko-niesłowiańskich ma tekst w części wstępnej na temat wpływów słowiańskich na język niemiecki i gwary niemieckie. Ta problematyka jest rozwijana w kolejnych rozdziałach tej pracy – *Rozróżnienie słowiańskich wpływów morfologicznych i leksykalnych, Słowiańskie wpływy leksykalne*. Całość zamykają rozważania na temat sławizmów w prozie Horsta Bienka – urodzonego w Gliwicach pisarza niemieckojęzycznego.

Do tematyki wpływów słowiańskich w niemieckiej literaturze pięknej powrócił Profesor po latach, zafascynowany lekturą jednego z opowiadań Siegfrieda Lenza. W 2021 roku ukazał się artykuł *Jeszcze raz o polonizmach w Słodkich Sulejkach Siegfrieda Lenza* (Siatkowski, 2021).

Profesor Siatkowski po przejściu na emeryturę nie zrezygnował z pracy naukowej i dydaktycznej. Jeszcze przez kilka lat prowadził zajęcia z gramatyki porównawczej języków słowiańskich na Uniwersytecie Warszawskim. Korzystając z uprzejmości Profesora, jako młoda doktor uczestniczyłam w takich zajęciach w roku akademickim 2001/2002. Nie mogłam wyjść z podziwu dla jego wielkiej znajomości teoretycznej i praktycznej języków słowiańskich. Sypał z pamięci przykładami w języku łużyckim, serbskim, słowackim, nie mówiąc o czeskim i bułgarskim.

J. Siatkowski miał okazję brać udział w dużych przedsięwzięciach atlasowych i zaznaczyć tam w sposób znaczący obecność. Przez wiele lat kierował komisją polską *Ogólnosłowiańskiego atlasu językowego* (OLA), która wydała najwięcej tomów tego Atlasu². Profesor pracując w zespole OLA dał się poznać jako znakomity specjalista, niekwestionowany autorytet, autor nowych metod opracowywania map (Siatkowski & Rembiszewska, 2003). Poza tym był także członkiem Międzynarodowego Komitetu Redakcyjnego *Ogólnokarpackiego atlasu dialektologicznego* oraz *Europejskiego atlasu językowego*, gdzie współpracował z wieloma sławistami z całej Europy.

² O udziale J. Siatkowskiego w OLA obszerniej pisała Jadwiga Waniakowa (2019).

Na podstawie materiałów OLA napisał trzy monografie: *Studia nad wpływami obcymi w Ogólnosłowiańskim atlasie językowym* (Siatkowski, 2004), *Słowiańskie nazwy wykonawców zawodów w historii i dialektach* (Siatkowski, 2005), *Słowiańskie nazwy części ciała w historii i dialektach* (Siatkowski, 2012b) i wiele artykułów.

W ostatnich latach swoje zainteresowania badawcze J. Siatkowski skierował na pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie, choć i wcześniej nieobca była mu ta tematyka – brał udział w pracach nad pierwszym tomem *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny* (AGWB) oraz opublikował kilka artykułów dotyczących wpływów wschodniosłowiańskich (Siatkowski, 2010, 2012a, 2013a). Owocem prac nad tym obszarem są trzy monografie, z czego dwie wydane (Rembiszewska & Siatkowski, 2018, 2021) i jedna oddana do druku (Rembiszewska & Siatkowski w druku). Składają się na nie zbiory studiów wyrazowych. Poddano analizie kilkadziesiąt wyrazów wraz z licznymi derywatami znajdujących się w zasobie polszczyzny regionalnej na wschodzie Polski, podejrzewanych o zapożyczenie z języków wschodniosłowiańskich. W trzech tomach skoncentrowano się na przykładach wymagających uzupełnień, reinterpretacji i rozstrzygnięciu, czy rzeczywiście mamy do czynienia z pożyczką lub na jej zanegowaniu. Rozważania językoznawcze zostały wzbogacone o konteksty kulturowe, prozatorskie, poetyckie oraz malarskie.

W sumie prof. Siatkowski opublikował 18 książek i około 450 artykułów. Był również współautorem kilkunastu tomów atlasów.

Prof. Siatkowski sprawował też wiele funkcji administracyjnych – był kierownikiem Zakładu Słowianoznawstwa PAN w latach 1974–1977, dyrektorem Instytutu Słowianoznawstwa PAN (1977–1982), dyrektorem Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego (1993–1999), prodziekanem Wydziału Polonistyki UW (1986–1990). Ponieważ nie należał do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i popierał działalność „Solidarności”, na początku stanu wojennego został zwolniony z pracy. Często opowiadał o mało przyjemnym spotkaniu z Rudolfem Dżipanowem, komisarzem wojskowym Polskiej Akademii Nauk, kiedy usłyszał, że nie może być już dyrektorem Instytutu.

Aktywność Profesora Siatkowskiego przejawiała się także w angażowaniu w działalność organizacyjną środowiska naukowego, o czym świadczy członkostwo w różnych gremiach naukowych – m.in. w Komitecie Słowianoznawstwa PAN (honorowy przewodniczący), Komitecie Językoznawstwa PAN. W latach 1993–1998 pełnił funkcję przewodniczącego Międzynarodowego Komitetu Sławistów (w tym czasie organizował Międzynarodowy Kongres Sławistów, który odbywał się w 1998 roku w Krakowie). Był członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (członek honorowy), Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów, Towarzystwa Filologów Bułgarystów, Towarzystwa Jabłonowskich w Lipsku, Czeskiego Towarzystwa Językoznawczego oraz Polskiego Towarzystwa Językoznawczego.

Profesor Siatkowski mimo wielu obowiązków naukowych i administracyjnych znajdował czas na opiekę naukową. Wypromował 8 doktorów, z czego 3 osoby uzyskały tytuł profesora, był promotorem 65 prac magisterskich.

Prace prof. Siatkowskiego wyróżniały się przejrzystością kompozycyjną, zdyscyplinowaniem w przedstawianiu treści. Często powtarzał, że rozwlekłość pisania rozmywa istotę zagadnienia. Jako mistrza syntezy uznawał prof. Zdzisława Stiebera. Takie idealne uporządkowanie można było dostrzec w warsztacie pracy Profesora. W swoim gabinecie utrzymywał nienaganny porządek, książki były ustawione w układzie tematycznym lub według serii. Kiedy ktoś prosił Profesora o pożyczenie książki, nigdy nie odmawiał i natychmiast potrafił wskazać, na której półce dana pozycja się znajduje. Poza tym bardzo starannie segregował, archiwizował wytwarzaną dokumentację. Na kilku półkach znajdowały się teczki, wyraźnie podpisane, z zawartością. Były więc ułożone chronologicznie recenzje doktorskie, habilitacyjne, opinie profesorskie. Korespondencja miała układ według kraju pochodzenia nadawców, a następnie alfabetycznie.

Wśród zbioru dokumentów, których nie przekazał do archiwum, jestteczka zatytułowana *Referaty nie ogłoszone drukiem*. Znalazł się w niej m.in. odczyt *Z prac warszawskiego ośrodka dialektologicznego*, wygłoszony 12 września 1974 roku na kursie dla sławistów prowadzonym przez Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców UW. Kolejny tekst to *Bułgarskie i polskie nomina loci* w wersji polskiej i bułgarskiej. Pewną wartość dla historii nauki ma referat wygłoszony na posiedzeniu Komitetu Słowianoznawstwa PAN (nie ma daty, ale z zawartości można się domyślać, że został napisany pod koniec lat 70.) *Raport o stanie językoznawstwa słowiańskiego i zadania na przyszłość*:

Badania nad językoznawstwem słowiańskim prowadzone są w wyższych uczelniach oraz w Instytucie Słowianoznawstwa PAN. Prace badawcze oraz praktyka dydaktyczna obejmują w zasadzie wszystkie języki słowiańskie.

Sławistyka polska ma duże osiągnięcia głównie w zakresie badań historyczno-porównawczych i dialektologii. Wiele poważnych prac zakończono, inne są w toku. Pracą ogólnosławistyczną, która powinna być kontynuowana w miarę zdobywanych doświadczeń przez prowadzący ją zespół przyspieszana, jest przygotowywany w Instytucie Słowianoznawstwa PAN pod opieką prof. F. Sławskiego *Słownik prasłowiański*. Badania nad słownictwem prasłowiańskim (również w ramach różnych zagadnień częściowych, jak słowotwórstwo prasłowiańskie, podział dialektalny języka prasłowiańskiego) są konieczne również do głębszego poznania dziejów kultury prasłowiańskiej. Z zadowoleniem należy powitać powrót do problematyki etnogenezy Słowian. Nadal należy rozwijać badania nad kontaktami językowymi z innymi językami słowiańskimi, nad onomastyką słowiańską i dialektologią. Musimy nadal brać czynny udział w pracach nad ogólnosłowiańskim i ogólnokarpackim atlasem językowym.

Należałoby podjąć próbę uzupełnienia *Zarysu gramatyki porównawczej języków słowiańskich* Z. Stiebera o porównawcze słowotwórstwo i składnię. W zakresie słowotwórstwa prasłowiańskiego i historycznego rozwoju słowotwórczego języków słowiań-

skich zrobiono sporo, słowiańska składnia historyczna opracowana jest w małym tylko stopniu. Oczywiście nadal trzeba rozwijać badania w zakresie historycznej morfologii słowiańskiej, gdzie dotychczasowe nasze osiągnięcia są dosyć duże.

Znacznie rozwinęły się badania nad poszczególnymi językami słowiańskimi, obejmując właściwie wszystkie dziedziny języka: fonetykę, morfologię (zwłaszcza słowotwórstwo), składnię, onomastykę i słownictwo (szczególnie etymologię). Stosunkowo jednak mało jest jeszcze prac dotyczących języków tzw. małych narodów, jak słowacki, słoweński i języki łużyckie.

Relatywnie niewielki dorobek ma slawistyka w zakresie językoznawstwa konfrontacyjnego, mającego ścisły związek z teorią przekładu i nauczania języków obcych. Oprócz celów praktycznych jako cel równorzędny należałoby tu widzieć dążenie do lepszego poznania struktury obu zestawianych języków. Badania te przyczynią się więc też do głębszego poznania języka ojczystego, dzięki dokładniejszemu opisowi sposobów wyrażania kategorii nam obcych, różnic dystrybucyjnych itp. U nas badania konfrontacyjne zainicjowali angliści i germaniści, ze slawistów jedynie rusycyści mogą się pochwalić pewnym dorobkiem na polu konfrontacji gramatycznej języka polskiego i rosyjskiego. W tej chwili powstaje pilna potrzeba rozwinięcia (często zapoczątkowania) badań konfrontacyjnych nad innymi językami słowiańskimi. Duże różnice w zakresie struktur gramatycznych między poszczególnymi językami słowiańskimi (bułgarski, macedoński z jednej strony, a rosyjski, czeski, serbsko-chorwacki itp. z drugiej) będą wymagały zróżnicowanego opisu konfrontacyjnego.

Badania konfrontacyjne mają wielkie szanse tzw. wdrożeniowe, zaspokojenia ogromnego zapotrzebowania na różnego rodzaju podręczniki, samouczki i słowniki odpowiednich języków słowiańskich. Istnieje pilna potrzeba opracowania akademickich gramatyk konfrontacyjnych języka czeskiego, serbsko-chorwackiego, bułgarskiego, słowackiego. Równolegle należy rozwijać badania konfrontacyjne nad językiem ukraińskim, białoruskim, słoweńskim i macedońskim. Oczywiście konieczne są dalsze opracowania gramatyk konfrontacyjnych różnego typu dla języka rosyjskiego.

Obecne szerokie kontakty polityczne, gospodarcze, kulturalne i turystyczne stwarzają potrzebę opracowania wielu słowników dwujęzycznych różnego typu. Wielki słownik mamy tylko dla języka rosyjskiego. Istnieje pilna potrzeba opracowania dużych, nowoczesnych słowników języka czeskiego, serbsko-chorwackiego, bułgarskiego i słowackiego. Należy podjąć starania w celu opracowania i wydania jakiegokolwiek słownika macedońsko-polskiego, słoweńsko-polskiego, białorusko-polskiego.

Należałoby zaplanować wydanie podręczników uniwersyteckich omawiających poszczególne grupy języków słowiańskich w ujęciu konfrontacyjnym (wewnątrz danej grupy i w stosunku do języka polskiego). Podręczniki te uzupełniłyby dotychczasowe opracowania historyczno-porównawcze. Nie należy oczywiście zapominać o wykazach braków podręcznikowych sporządzanych we wcześniejszych ocenach, a więc o podręcznikach gramatyk historycznych poszczególnych języków słowiańskich, o zarysach rozwoju historycznego tych języków.

Kadra slawistyczna w Polsce wykazuje niepokojący brak młodszych sił. Weźmy przykładowo Instytut Słowianoznawstwa PAN. Obecnie pracuje tu 2 profesorów i 8 docentów językoznawstwa słowiańskiego. Po roku 1980 gros pracowników stanowić tu będą samodzielni pracownicy nauki. Przy braku nowych etatów na łączną liczbę 43 pra-

cowników w zakresie językoznawstwa słowiańskiego byłoby w 1980 roku co najmniej 17 pracowników samodzielnych (profesorów i docentów) oraz 17 doktorów o różnym stopniu zaawansowania prac habilitacyjnych i tylko 6 starszych asystentów. Średni wiek adiunktów będzie wynosił 35 lat, starszych asystentów – 30 lat, pracowników samodzielnych – średnio 47 (co byłoby pomyślne, gdyby nie fakt, że zdecydowaną większość będą stanowić docenci). Stosunek liczbowy samodzielnej kadry naukowej do pomocniczej w wyższych uczelniach już teraz jest wysoce nieprawidłowy. Wskazuje to na potrzebę przyjęcia pewnej liczby nowych, młodych pracowników. Zmiany te należy uznać za szczególnie pilne (Ze zbiorów Doroty Rembiszewskiej, 1974).

Jak pokazała przyszłość, niektóre z omawianych przedsięwzięć, jak chociażby *Słownik prasłowiański*, nie doczekał się jeszcze finału.

W teczce z nieopublikowanymi tekstami jest maszynopis *Slawistyka językoznawcza w placówkach Polskiej Akademii Nauk* z dopisaną odręcznie adnotacją: „wygłoszone na posiedzeniu Komitetu Językoznawstwa PAN”, bez daty. W jego zakończeniu prof. Siatkowski napisał:

Z dokonanego, niepełnego oczywiście, przeglądu językoznawczych prac slawistycznych w placówkach PAN jasno wynikają pewne postulaty na przyszłość:

1. Konieczna jest kontynuacja poważnych przedsięwzięć dialektologicznych (a nawet podjęcie nowych zadań, np. w związku z Ogólnokarpackim atlasem językowym).
2. Potrzebne są prace syntetyczne obejmujące całe grupy języków słowiańskich lub całą Słowiańszczyznę.
3. Konieczne jest wyrównanie pewnych dysproporcji między badaniami dialektologicznymi i historycznymi z jednej strony a badaniami synchronicznymi z drugiej. W Zakładzie Słowianoznawstwa PAN w związku z kończeniem pewnych prac projektowane jest podjęcie synchronicznych badań konfrontacyjnych nad językiem czeskim, słowackim i rosyjskim (w zestawieniu z polskim) (Ze zbiorów Doroty Rembiszewskiej, b.d.).

Choć minęło wiele lat od wygłoszenia tego referatu niektóre z postulatów ciągle pozostają aktualne.

Profesor Siatkowski wykazywał duże zdolności do języków obcych. Jak mówił, miał „papuzią pamięć”, dzięki której mógł cytować zdania po niemiecku, bułgarsku, serbsku, wypowiedziane przez kogoś kilkadziesiąt lat temu. Korzystał z każdej nadarzającej się okazji do uczestniczenia w kursach językowych. W domowym archiwum przechowywał świadectwa ukończenia trzytygodniowego kursu języka macedońskiego w Skopju (wrzesień 1969 r.), kursu języka serbsko-chorwackiego w Nowym Sadzie (wrzesień 1977 r.), języka bułgarskiego w Sofii (1979 r.). W 1981 roku wziął udział w seminarium języka bułgarskiego i kultury bułgarskiej, a w 1982 roku w kolokwium starobułgarskim (język, literatura, kultura). W 1970 roku był słuchaczem letniej szkoły zaawansowanego języka czeskiego i słowackiego z cyklu wykłady językoznawcze.

Poza tym pamiętał wiele tekstów wyuczonych we wczesnej młodości. W 2023 roku wyrecytował długą składankę tekstów romantycznych. Na moje pytanie, gdzie się tego nauczył, odpowiedział: „Na którymś z obozów harcerskich, chyba w Polanicy-Zdroju. To mógł być rok 1947”. Kiedy na początku tego roku powiedziałam, że wybieram się do Preszowa, to natychmiast przywołał fragment piosenki, którą śpiewał z chórem w latach pięćdziesiątych: „Ak sa volá ta ulica, čo v nej býva ta vdovica. Nemá, nemá deti ani muža, len prekvitá ako ruža“.

Jedną z ważniejszych cech osobowych Profesora była umiejętność gospodarowania czasem. Opowiadał na przykład, jak udało mu się pogodzić pracę dydaktyczną z pisaniami *Słownika czesko-polskiego*. Wstawał wtedy przed godziną 5, pracował dwie godziny nad hasłami, a potem szedł na zajęcia. Pamiętam, kiedy w 2016 roku wracaliśmy z konferencji *Protestanci na Mazurach*, która odbywała się w Ełku. Jak zwykle, podróżowaliśmy pociągiem. Okazało się, że spóźnia się ponad 3 godziny. Profesor stwierdził, że trzeba to wykorzystać i przez cały czas oczekiwania na pociąg czytał na głos *Gdzie jest moja ojczyzna? Wspomnienia* Edwarda Małłki (Małłek, 2016), otrzymany od organizatorów konferencji. Kątem oka zerkalam na oczekujących pasażerów, którzy z jakimś zdziwieniem i podziwem patrzyli na tego nobliwego lektora, oddającego się lekturze bez zwracania uwagi, co się dzieje wokół.

Profesor Siatkowski w środowisku slawistycznym był nie tylko poważany, ceniony, ale także po prostu lubiany. Świadczy o tym chociażby duża liczba osób, które pojawiły się na jubileuszu z okazji 90-lecia urodzin. Z tej okazji został wydany tom „Prac Filologicznych” ofiarowany Januszowi Siatkowskiemu, w którym znalazła się m.in. obszerna biografia jubilata (Waniakowa, 2019). W 2019 roku poświęcono Profesorowi również tom „Slavia Occidentalis. Linguistica” 76/1.

Na 70-lecie również wydano tom „Prac Filologicznych” dedykowany J. Siatkowskiemu, m.in. z artykułem Hanny Popowskiej-Taborskiej *O Profesorze Januszu Siatkowskim – oficjalnie (i mniej oficjalnie)* (Popowska-Taborska, 1999). 80. urodziny Profesora uczczono specjalnym posiedzeniem Wydziału I Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Jubileusz 85-lecia zorganizował Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego i wydał *Dorobek naukowy Profesora Janusza Siatkowskiego* (Doliński i in., 2014; wydanie rozszerzone o biografię naukową – Rembiszewska, 2023).

Profesor Siatkowski przez całe życie był bardzo aktywny nie tylko w działalności zawodowej. Bardzo lubił podróże, w młodości pociągało go żeglarstwo. Zachowało się świadectwo z odbytego we wrześniu 1974 roku kursu żeglarskiego (*курс по вѣтрѣходству*) w Słonecznym Brzegu w Bułgarii. Profesor lubił wspominać swoje pierwsze rejsy łódką, w latach pięćdziesiątych, po Jeziorze Nidzkim z prof. Witoldem Doroszewskim i z pokorą przyznawał, że nie były to wyczyny na miarę Mariusza Zaruskiego. To właśnie łódką dopłynął z Witoldem Doroszewskim i Ziemowitem Fedeckim do leśniczówki w Praniu, gdzie wówczas przebywał Konstanty Ildefons Gałczyński. Jednak do spotkania z poetą nie doszło, bo jak okazało się, mistrz słowa „nie był w formie”.

Do ostatnich niemalże dni zachował wielką ciekawość świata, interesował się bieżącymi wydarzeniami, nowościami książkowymi. Na przykład z dużym zainteresowaniem czytał reportaże o Kaszubach, Śląsku, Mazurach, których w ostatnim czasie nastąpił wysyp. Specjalnie wybrał się na targi książki do Białegostoku (2022), by wziąć udział w spotkaniu ze Zbigniewem Rokitą, autorem książki *Kajś. Opowieść o Górnym Śląsku*.

Kiedy odbywały się manifestacje Komitetu Obrony Demokracji, był niemalże na wszystkich przemarszach. Z wielką dumą przypinał sobie zawieszkę *Człowiek drugiego sortu*. Uczestniczył w wyborach, bardzo chciał zagłosować w wyborach prezydenckich w 2025 roku. Ze względu na stan zdrowia, był już wtedy w szpitalu, nie mógł wypełnić tego obywatelskiego obowiązku.

Ta dość długa prezentacja dokonań, aktywności, różnorodnych działań nie oddaje w pełni bogactwa osobowości Janusza Siatkowskiego. Wraz z jego odejściem kończy się epoka uczniów Zdzisława Stieberta, charakteryzująca się nie tylko rzetelnym podejściem do kwestii naukowych, ale niezwykle uczciwym, pozbawionym niezdrowej rywalizacji, stosunkiem do otoczenia, znamionującym wielką życzliwość i troskę w stosunku do młodszych koleżanek i kolegów. Zwykło się mówić, że nie ma ludzi niezastąpionych. Tutaj jednak nie potrafię wskazać godnego następcy dla tej niezwyklej osobowości naukowej i wspaniałego, wrażliwego, nader skromnego człowieka.

Profesor Janusz Siatkowski zmarł 26 maja 2025 roku w Warszawie, przeżywszy 96 lat. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w grobie rodzinnym swojej żony.

Skróty

- AGM – *Atlas gwar mazowieckich* (Horodyska-Gadkowska i in., 1971–1992).
SGOWM – *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur* (Stamirowska i in., 1987–2023).

Materiały niedrukowane

Archiwum domowe Ewy i Janusza Siatkowskich, Listy Janusza Siatkowskiego do Ewy Siatkowskiej, lata 1950–1951.

Ze zbiorów Doroty K. Rembiszewskiej, teczka Janusz Siatkowski „Referaty nie ogłoszone drukiem”, b.d.

Literatura

- Basaj, M., & Siatkowski, J. (2006). *Bohemizmy w języku polskim. Słownik*. Uniwersytet Warszawski. Wydział Polonistyki. Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej.
- Doliński, I., Kłos, Z., & Rembiszewska, D.K. (Oprac.). (2014). *Dorobek naukowy Profesora Janusza Siatkowskiego*. Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego.
- Ireínová, M., Voženílek, V., Koníček, J., Krch, T., Temer, Š., Přadková, P., Šipková, M., Komárková, Z., Kubeček, F., Vondráková, A., Kozlová, T., Šimečková, M., Žejdlík, J., & Netek, R. (2024). *Atlas nářečí českého jazyka – nominativ a akuzativ plurálu životných maskulin*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Małek, E. (2016). *Gdzie jest moja Ojczyzna? Wspomnienia*. Opr. tekstu, wstęp i red. tomu J. Ławski. Wydawnictwo Prymat ; Katedra Badań Filologicznych „Wschód–Zachód”; Parafia Miłości Bożej Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Ełku ; Stowarzyszenie Naukowe „Oikoumene”.
- Popowska-Taborska, H. (1999). O Profesorze Januszu Siatkowskim – oficjalnie (i mniej oficjalnie). *Prace Filologiczne*, 44, 9–12.
- Rembiszewska, D.K. (2023). Życiorys naukowy Profesora Janusza Siatkowskiego. W D.K. Rembiszewska, I. Doliński, & Z. Kłos, (Oprac.), *Dorobek naukowy Profesora Janusza Siatkowskiego za lata 1951–2022* (ss. 11–19). Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Rembiszewska, D.K., & Siatkowski, J. (2018). *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie: Studia wyrazowe* (Cz. 1). Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Rembiszewska, D.K., & Siatkowski, J. (2021). *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie: Studia wyrazowe* (Cz. 2). Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Rembiszewska, D.K., & Siatkowski, J. (w druku). *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie* (Cz. 3).
- Rembiszewska, D.K., & Siatkowski, J. (2024). *Dziewiętnastowieczne materiały gwarowe z obszaru Warmii, Mazur i terenów sąsiednich* (Cz. 1). Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Fundacja Sławistyczna.
- Siatkowska, E., & Siatkowski, J. (1988). *Wybór tekstów staroczeskich* (wyd. 2 poprawione i uzupełnione). Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (1958). *Słownictwo Warmii i Mazur. Budownictwo i obróbka drewna* (Seria: Studia Warmińsko-Mazurskie, Cz. 1) Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Siatkowski, J. (1959a). Czechizmy w języku Jana z Koszyczek. *International Journal of Slavic Linguistics and Poetics*, 1–2, 143–176.
- Siatkowski, J. (1959b). Z prac na wpływy czeskie na polszczyznę XVI wieku. *Sprawozdania z prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych*, 2(3–4), 35–42.
- Siatkowski, J. (1962a). *Dialekt czeski okolic Kudowy* (Cz. I: Fonetyka – Słowotwórstwo). Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.

- Siatkowski, J. (1962b). *Dialekt czeski okolic Kudowy* (Cz. II: *Fleksja – Słownictwo – Teksty*). Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Siatkowski, J. (1976). Badania nowych dialektów mieszanych i mowy miejskiej w Czechach. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 15, 269–283.
- Siatkowski, J. (1984a). Za balgarsko-polskoto sapostavitelno slovoobrazuvane. W *Vtori kolokvium po balgarski ezik, 20–24 avgust 1984 g. Nauchni material*, ch. 2. (ss. 98–113). Balgarska akademia na naukite. [Siatkowski, J. (1984a). За българско-полското съпоставително словообразуване. W *Втори колоквиум по български език, 20–24 август 1984 г., Научни материали*, ч. 2 (ss. 98–113). Българска академия на науките].
- Siatkowski, J. (1984b). Za vliyanieto na starobalgarskia ezik varhu polski posredstvom cheshki ezik. *Palaeobulgarica – Starobalgaristika* 8, z. 2, 108–110. [Siatkowski, J. (1984b). За влиянието на старобългарския език върху полски посредством чешки език. *Palaeobulgarica – Старобългаристика*, 8, z. 2, 108–110].
- Siatkowski, J. (1986). O polsko-bulgarskim słowotwórstwie konfrontacyjnym. Streszczenie. W V. Koseska-Toszeva, I. Sawicka, & J. Mindak (Red.). *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie*. T. 1: *Temporalność* (ss. 143–145). Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Siatkowski, J. (1987a). Bułgarskie *-ište* i polskie *-isko* w nominach loci. W M. Basaj, W. Boryś, & H. Popowska-Taborska (Red.). *Slawistyczne studia językoznawcze* (ss. 343–348). Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Siatkowski, J. (1987b). Nomina loci v starobalgarskia ezik. W P. Dinekov (Red.). *Kirilo-Methodievski studii* (Tom 4: *Hilyada i sto godini ot smartta na Metodi*) (ss. 232–239). Balgarska akademia na naukite. [Siatkowski, J. (1987b). Nomina loci v starobългарския език. W П. Динеков (Red.). *Кирило-Методиевски студии* (Tom 4: *Хиляда и сто години от смъртта на Методи*) (ss. 232–239). Българска академия на науките].
- Siatkowski, J. (1987c). O bułgarsko-polskim słowotwórstwie konfrontacyjnym. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 24, 269–278.
- Siatkowski, J. (1988a). Balgarski i polski imena za mesta. W *Vtori mezhdunaroden kongres po balgaristika, Sofia 23 may – 3 yuni 1986*. Dokladi 5: *Dialektologia i onomastika* (ss. 98–108). Balgarska akademia na naukite. [Siatkowski, J. (1988a). Български и полски имена за места. W *Втори международен конгрес по българистика, София 23 май – 3 юни 1986*. Доклади 5: *Диалектология и ономастика* (ss. 98–108). Българска академия на науките].
- Siatkowski, J. (1988b). Za nyakoi mnimi turski frazeologizmi v balgarskia ezik. W V. Matveeva (Red.). *V pomosh na prepodavaneto po balgarski ezik na chuzhdestranni studenti* (ss. 261–267). UI „Sv. Kliment Ohridski”. Siatkowski, J. (1988b). някои мними турски фразеологизми в българския език. W А. Матеева (Red.). *В помощ на преподаването по български език на чуждестранни студенти* (ss. 261–267). УИ „Св. Климент Охридски”].
- Siatkowski, J. (1990). Obecna sytuacja językowa w okolicy Kudowy. W R. Lachmann (Red.). „*Tgoli chole Městró*”: *Gedenkschrift für Reinhold Olesch* (ss. 117–123). Böhlau Verlag.

- Siatkowski, J. (1995a). Mowa miejska w *Czeskim atlasie językowym*. W D. Bieńkowska (Red.). *Wielkie miasto – czynniki integrujące i dezintegrujące* (T. 2) (ss. 39–47). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Siatkowski, J. (1995b). (Recenzja). Český jazykový atlas, t. 1, Praha 1992. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 32, 365–378.
- Siatkowski, J. (1999). (Recenzja). Český jazykový atlas, t. II, Praha 1997. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 35, 335–347.
- Siatkowski, J. (2001). (Recenzja). Český jazykový atlas, t. III, Praha 1999. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 37, 255–266.
- Siatkowski, J. (2003). (Recenzja). Český jazykový atlas, t. IV, Praha 2002. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 38, 219–233.
- Siatkowski, J. (2004). *Studia nad wpływami obcymi w Ogólnosłowiańskim atlasie językowym*. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (2005). *Słowiańskie nazwy wykonawców zawodów w historii i dialektach*. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (2007). (Recenzja). Český jazykový atlas, t. V, Praha 2005. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 42, 311–325.
- Siatkowski, J. (2010). Zanikanie elementów wschodniosłowiańskich w polskich dialektach peryferyjnych. W B. Czopek-Kopciuch, & P. Żmigrodzki (Red.). *Język polski – wczoraj, dziś, jutro* (ss. 367–373). Wydawnictwo Lexis.
- Siatkowski, J. (2012a). O kilku polonizmach wśród wschodniosłowiańskich nazw części ciała. W E. Dzięgiel, K. Czarnecka, & D.A. Kowalska (Red.). *Język polski dawnych Kresów Wschodnich* (T. 5: *Polskie dziedzictwo językowe na dawnych Kresach*) (ss. 301–310). Wydawnictwo Naukowe Semper.
- Siatkowski, J. (2012b). *Słowiańskie nazwy części ciała w historii i dialektach*. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (2013a). Wschodniosłowiańska *spina* ‘plecy’ pożyczką z polskiego? *Poradnik Językowy*, 3, 36–40.
- Siatkowski, J. (2013b). (Recenzja). Český jazykový atlas. Dodatky, Praha 2011, s. 579 + 2 płyty CD z tekstami gwarowymi. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 48, 295–300.
- Siatkowski, J. (2015). *Studia nad słowiańsko-niemieckimi kontaktami językowymi*. Wydawnictwo Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (2017a). Moje badania gwarowe na Warmii i Mazurach. W J. Ławski, D. Zuber, & K. Bogusz (Red.). *Protestanci na Mazurach. Historia i literatura*. *Studia* (ss. 217–225). Wydawnictwo Prymat.
- Siatkowski, J. (2017b). Co zostało z dialektu czeskiego w okolicy Kudowy? W D.K. Rembiszewska (Red.). *Dynamika rozwoju gwar słowiańskich w XXI wieku* (ss. 147–155). Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk.
- Siatkowski, J. (2017c). *Czesko-polskie pogranicze językowe w świetle ankiet Georga Wenkera*. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowski, J. (2021). Jeszcze raz o polonizmach w *Słodkich Sulejkach* Siegfrieda Lenza. *Poradnik Językowy* 5, 63–71.
- Siatkowski, J., & Basaj, M. (1991). *Słownik czesko-polski. Česko-polský slovník*. Wiedza Powszechna, wydanie drugie, uaktualnione (2002), wydanie trzecie (2007), wydanie czwarte (2010).

- Siatkowski, J., & Rembiszewska, D.K. (2003). O możliwościach prezentowania zróżnicowania leksykalno-morfologicznego na mapach Atlasu ogólnosłowiańskiego, *Prace Filologiczne*, 48, 473–478 + 4 mapy.
- Waniakowa, J. (2019). Jubileusz Profesora Janusza Siatkowskiego. *Prace Filologiczne*, 74, 13–30.

Summary

A Polish philologist, a Bohemian philologist, a Bulgarian philologist, a researcher of the Polish-East Slavic borderlands, and a German philologist. About Professor Janusz Siatkowski (1929–2025)

The text concerns the scientific profile of the outstanding Slavist Janusz Siatkowski (1929–2025), whose achievements include works on Polish and Czech dialects, Czech and Polish historical and linguistic studies, as well as linguistic geography. The multifaceted research interests of this linguist were highlighted, as well as his insight and ability to synthesize the issues he analyzed. Attention was drawn to the innovative approach to the issue of Slavic-German contacts, where the researcher also demonstrated the influence of Slavic languages on the German language and its dialects. The article uses fragments of unpublished texts, including private correspondence.

Keywords: History of science, Slavic biographies, Slavic dialectology, Slavic linguistics.